

L'estat de la Catalunya social davant les eleccions del 27-S

Vicenç Navarro / @VicencNavarro

divendres, 4 setembre 2015

Un comentari

Política

Foto: JORDI BORRÀS

Catalunya té un gran endarreriment social, amb una de les **despeses públiques socials per habitant més baixes de la Unió Europea dels Quinze (UE-15)**, que és el grup de països de la UE amb un nivell de desenvolupament econòmic semblant al d'aquest país. En realitat, ja abans de la crisi el PIB per càpita (que és l'indicador més utilitzat per analitzar el desenvolupament econòmic d'un país) a Catalunya era fins i tot més gran (un 110%) que el de la mitjana de la UE-15, mentre que la seva despesa pública social (la despesa pública en sanitat, educació, serveis socials, habitatge públic, escoles bressol, serveis domiciliaris i altres serveis de l'Estat del Benestar) per càpita era molt menor (73%) que la mitjana de la UE-15. És a dir, Catalunya es gastava molt menys que el que hauria de gastar-se pel nivell de riquesa que té. En realitat, Catalunya hauria de gastar-se 19.600 milions d'euros més del que es gastava llavors en els serveis públics de l'Estat del Benestar.

Les raons per explicar aquest endarreriment són múltiples. Una de gran importància és el **subdesenvolupament històric que va imposar la dictadura franquista** a tots els pobles i nacions d'Espanya. Aquesta dictadura ho era d'una minoria enfront de la gran

majoria de les classes populars. A Europa, el desenvolupament de l'Estat de Benestar està molt relacionat amb el poder d'aquestes classes. A major poder d'aquestes últimes (com és el cas dels països escandinaus), major és el desenvolupament de l'Estat del Benestar. El sud d'Europa s'ha caracteritzat històricament per la debilitat política d'aquestes classes. D'aquí el seu subdesenvolupament social, ja que són aquestes classes les majors usuàries de l'Estat del Benestar. La despesa pública social d'Espanya, incloent Catalunya, l'any en el qual el dictador va morir era de solament el 14% del PIB, molt més baixa que la mitjana dels països que més tard van constituir la UE-15 (un 22%). La democràcia va permetre corregir part d'aquest enorme dèficit de despesa pública, i es va aconseguir reduir per la meitat el dèficit de despesa pública social que havia heretat de la dictadura l'any 1978. I això degut, molt en particular, a les polítiques dutes a terme pel major partit socialdemòcrata al país (el PSOE).

Ara bé, aquesta correcció va ser revertida com a conseqüència de la manera com aquest partit, en aliança amb CiU (una coalició d'un partit liberal, Convergència Democràtica de Catalunya –CDC–, i un altre cristianodemòcrata, Unió Democràtica de Catalunya –UDC–), va dur a terme la integració d'Espanya a l'Eurozona. Tots els partits amb representació parlamentària a les Corts Espanyoles (incloent els catalans), excepte el Partit Comunista, estaven a favor de l'establiment de l'euro a Espanya. I per a això **s'havia de reduir, segons els criteris del Tractat de Maastricht, el dèficit de l'Estat central, baixant d'un 6% del PIB a un 3%**. I aquesta reducció es va fer, pel govern del PSOE primer, i pel govern del PP més tard (i sempre amb el suport de CiU), a costa de reduir la despesa pública, i molt especialment la despesa pública social, empobrint l'Estat de Benestar, incloent el català. Una dada que no s'ha reconegut suficientment és que l'euro es va construir a costa del benestar de les classes populars, les classes que utilitzen majoritàriament els serveis públics de l'Estat del Benestar.

Com a resultat d'aquestes reduccions de la despesa pública social, **el dèficit de despesa pública social amb la UE-15** (és a dir, la diferència de despesa pública social per habitant entre la mitjana de la UE-15 i Espanya, incloent Catalunya) **va pujar considerablement**, un descens molt marcat tant al llarg de l'Estat espanyol (governat pel partit conservador, el PP) com a Catalunya (governada per la coalició CiU). Per regla general, a la UE-15 les opcions conservadores i liberals (el que en llenguatge popular es defineix com les dretes) tenen menor sensibilitat social que les opcions socialdemòcrates, socialistes i comunistes (definides en el mateix llenguatge popular com les esquerres). I això es va veure també en el fet que aquest dèficit de despesa pública social de Catalunya amb la UE-15 va baixar durant el govern de la coalició de partits d'esquerres coneguda com el Tripartit. Només entre 2003 i 2007, aquest dèficit es va reduir en 599 upc (moneda estandarditzada pel seu nivell de compra), passant de 2588 upc a 1989 upc, que és una reducció molt notable.

Les retallades a Catalunya

Cartell contra les retallades en un hospital de Barcelona / JORDI BORRÀS

Com a conseqüència del gran domini que les dretes han tingut sobre l'Estat espanyol i sobre la Generalitat de Catalunya (a Catalunya, la coalició CiU ha governat el 80% de tot el període democràtic 1980-2015), totes les reduccions del dèficit públic de l'Estat s'han aconseguit primordialment a força de retallades de la despesa pública, incloent la social. A Catalunya, aquestes retallades han estat particularment accentuades en el període 2010-2015, sota el govern de CiU, al qual ERC ha donat suport en el seu últim mandat, qui ha anteposat l'estratègia d'aconseguir la independència per sobre de qualsevol altra consideració, donant suport al gir del partit liberal CDC cap a l'independentisme.

En realitat, durant aquest període (2010-2015) **la despesa pública en educació** s'ha reduït un 17%, passant de 6.310 milions d'euros a 5.234 milions. En **sanitat** hi ha hagut una reducció d'un 14,5%, passant-se de 9.903 milions d'euros a 8.464 milions. En **habitatge social**, la reducció ha estat d'un 60%, passant-se de 723 milions a 289 milions; en protecció social un 13%, passant-se de 2.110 milions a 1.823 milions; en **promoció social** un 39%, passant-se de 100 milions a 61 milions; i en **foment d'ocupació** un 25%, passant-se de 732 milions a 551 milions. En total, la despesa pública social s'ha reduït un 17%, passant-se, en xifres rodones, de 19.881 milions a 16.424 milions.

Aquestes retallades han estat de les més accentuades a la UE-15. No cal dir que el dèficit públic **es podria haver reduït a través d'un augment dels impostos** (i molt especialment a les rendes superiors i a les rendes del capital) **i d'una correcció del frau fiscal** (particularment accentuat entre les grans fortunes i les grans empreses que facturen més de 150 milions d'euros a l'any), un dels més elevats de la UE-15. Cal accentuar que gran part de les lleis tributàries d'Espanya, i que naturalment afecten Catalunya, han estat aprovades per partits catalans, sent la fins fa poc coalició governant a Catalunya (CiU) una de les més actives a donar suport a la **rebaixa d'impostos** (que ha realitzat també a Catalunya). De particular intensitat ha estat la posició legislativa en aquest sentit del partit CDC, coherent amb la seva ideologia liberal. És per això que aquest partit ha donat suport a **reformes laborals** que han estat la causa d'un gran augment de la precarietat laboral i de la disminució salarial. I també en coherència amb

la seva ideologia liberal, ha afavorit la privatització dels serveis públics de l'Estat del Benestar, i molt especialment de la sanitat pública.

Aquesta privatització l'ha liderat el conseller Boi Ruiz, que ja a l'inici del seu mandat va aconsellar a la població catalana que contractés pòlisses d'assegurament sanitari privat, per cobrir els grans dèficits de despesa pública sanitària que les retallades imposades (i dic imposades perquè no eren a la seva oferta electoral) per la Conselleria de Salut han accentuat. Ha estat el conseller que més ha privatitzat la sanitat durant l'època democràtica, **externalitzant serveis d'empreses públiques a privades**, sent-ne l'últim, de molts altres casos, l'externalització dels serveis d'al·lèrgologia a l'Hospital Universitari Dr. Josep Trueta a una empresa privada.

No hi havia alternatives?

Aquestes polítiques d'austeritat es presenten com les úniques possibles, dutes a terme per mandat de Madrid (la seu del govern espanyol), Frankfurt (la seu del Banc Central Europeu), Brussel·les (la seu de la Comissió Europea) i/o Washington (la seu del Fons Monetari Internacional), externalització de les responsabilitats que intenta diluir la seva implicació en el desenvolupament i imposició d'aquestes polítiques. En realitat, **CiU va donar suport a totes les rebaixes dels impostos de patrimoni, de societats i de les rendes superiors** que han tingut lloc com a conseqüència d'intervencions legislatives aprovades per aquesta coalició, tant a les Corts Espanyoles com al Parlament. Intentar diluir aquesta responsabilitat referint-se a mandats externs és ignorar la ideologia que determina les seves polítiques públiques, que estan caracteritzades precisament per la seva reducció de la despesa pública (excepte en les ajudes i subsidis al capital financer i empresarial), amb especial èmfasi en la social, i és també ignorar el seu conegut compromís amb el sector privat i amb la reducció impositiva a les rendes superiors i a les rendes del capital. En realitat, la ideologia liberal dominant a la Troika (l'FMI, el BCE i la Comissió Europea) coincideix amb la seva, utilitzant l'argument que no hi ha alternatives, per dur a terme el que sempre han desitjat: la reducció i fins i tot el desmantellament de l'Estat del Benestar.

Estelades independentistes en una manifestació de l'Onze de Setembre / JORDI BORRÀS

No cal dir que **si el debat electoral a les properes eleccions del 27 de setembre es centrés en el tema social**, el partit governant a Catalunya, CDC, perdria suports

substancialment, i seria més que probable que no fos reelegit. Així ha estat a la majoria de països de la UE-15, a on els partits que han dut a terme aquestes polítiques han estat desallotjats del poder per la majoria de la població.

El partit governant, CDC, n'és plenament conscient, d'això. Per aquest motiu ha ocultat (i no hi ha una altra manera de definir-ho) la seva imatge pro austeritat sota el discurs independentista, presentant-se com el defensor de Catalunya enfront de l'Estat espanyol, al qual responsabilitza (erròniament i manipuladora) de l'enorme endarreriment social de Catalunya, referint-se al seu famós "espoli" per part de l'Estat espanyol, ignorant-se diversos fets. Un d'ells és el comportament legislatiu de CDC a les Corts Espanyoles, que en temes fiscals i econòmics ha estat el major aliat del PP (com bé es diu a nivell de carrer a Catalunya, "no hi ha res de més semblat a la dreta espanyola que la dreta catalana"). Un altre és que l'"espoli" (en realitat, el dèficit fiscal) de Catalunya respecte a Espanya, és a dir, la diferència entre el que Catalunya aporta a les arques de l'Estat i el que rep de l'Estat serà per a l'any 2015, segons les pròpies dades de la conselleria liderada per Mas-Colell, un 1,6% del PIB, és a dir, 3.228 milions d'euros; la despesa pública social que Catalunya hauria de gastar-se de més pel seu nivell de riquesa és 19.600 milions, gairebé set cops superior. **El dèficit social a Catalunya és molt més gran que el dèficit fiscal.** Dit d'una altra manera, l'"espoli" social (que té lloc dins de Catalunya) és molt més gran que el suposat "espoli" nacional. I d'això, gairebé no se'n parla a Catalunya.

El control gairebé absolut que el partit governant, en aliança amb ERC, té sobre els mitjans públics de la Generalitat (**TV3 i Catalunya Ràdio**) explica que, en lloc del tema social, sigui el tema nacional el que domina en el debat públic, específicament el tema independentista, presentant la independència com a solució a l'endarreriment social, ocultant el govern de CDC a la llista de Junts pel Sí, a la qual les persones clau d'aquest govern figuraran, i en lloc prominent el President Mas. Aquesta llista està liderada per dues figures que procedeixen de les esquerres, a fi de donar una imatge de pluralitat, llista que es vol centrar en el tema independència per evitar la discussió i el debat social, fent-li aquestes figures suposadament d'esquerres un gran favor als majors responsables de l'endarreriment social de Catalunya, cosa que és fruit del fet que les dretes catalanes hagin governat Catalunya durant el 80% del període democràtic.

El que venci a les eleccions serà el que pugui centrar el tema electoral. Si és el tema nacional (independència sí o no), vencerà el govern liberal, que, com la direcció de Junts pel Sí ha indicat, continuarà governant Catalunya. Si, en canvi, és el tema social, venceran les esquerres, ja que el domini conservador i liberal a la Generalitat durant tants anys és la causa de l'endarreriment social de Catalunya. No cal dir que el govern i la seva llista de Junts pel Sí controlen abusivament els mitjans públics de la Generalitat (TV3 i Catalunya Ràdio), els quals emfatitzen l'anomenat espoli nacional. **El repte de les esquerres és mobilitzar la classe treballadora i altres sectors de les classes populars (que històricament s'han abstingut a les eleccions autonòmiques)** mitjançant la denúncia de l'explotació social que ha estat succeint a Catalunya de la mà de la dreta catalana, ajudada per la dreta espanyola durant tants anys.

**Catedràtic de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques de la Universitat Pompeu Fabra, i
excatedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona**